

EESTI VANURIPOLIITIKA ALUSTE ELLURAKENDAMISE RIIKLIK PROGRAMM AASTATEKS 2002-2005

1. Programmi nimetus

Vanemate inimeste vabatahtlik töö ja sotsiaalne aktiivsus

2. Vastutav ministeerium

Sotsiaalministeerium, Gonsiori 29, Tallinn.

Teised programmis osalejad:

- MTÜ Vanurite eneseabi- ja nõustamisühingu Poska Päevakeskus
- Viljandimaa Ingeri-Soome kultuuriseltsi päevakodu "Inkeri"
- Eesti Pensionäride Ühendus
- Eesti Pensionäride Liit
- Tallinna Pedagoogikaülikool
- Tööturuamet
- Kohalikud omavalitsused, mittetulundusühingud, erasektori organisatsioonid, kes omavad päevakeskusi

Programmi juhtimiseks luuakse programmi koordineerimisenõukogu, mille liikmed nimetab sotsiaalminister.

Programm rakendub erinevaid programmi põhimeetmeid hõlmavate projektidena. Projekte esitavad eakate hoolekandega tegelevad mittetulundusühingud ja erasektori organisatsioonid.

Programmi juht: MTÜ Vanurite eneseabi- ja nõustamisühingu Poska Päevakeskus, J.Poska 15, 10126 Tallinn tel. 601 3563, e-mail: ehf@infonet.ee.

3. Taustanalüüs

ÜRO rahvastiku uuringu andmetel on Eesti Euroopa üks kiiremini vananevaid riike. 2000. aastal moodustasid eakad (65+) Eestis 14.5% elanikkonnast (Sotsiaalministeeriumi haldusala arvudes 2000, lk 6).

Eestis oli 1.jaanuari 2001 seisuga 297 363 vanaduspensionari saajat (210 266 naist ja 87 097 meest). Vanuses 65 aastat ja vanemaid oli 202 045, nendest 137 400 naist ja 64 645 meest (Eesti statistika aastaraamat 2001, lk 164).

Vanaduspensionari saajatest on tööga hõivatud 56 483 inimest (ca 19%). Selleks, et leevendada sissetulekute järsku vähenemist on alustatud tingimuste loomist paindlikuks üleminekuks tööelust pensionipõlve. Eesti Vabariigi Tööhõive Tegevuskava 2002 näeb ette aktiivset vananemist (*active ageing*) toetava seadusraamistiku väljatöötamist.

Eesti eakate elanike toimetuleku- ja terviseuuringu 2000 kohaselt on rohkem kui 1/3 eakatel toimetulekuraskusi (T.Tulva "Vananevamine Eestis: eakate toimetulek ja teenuste vajadus" 2001, lk 10). Vastavalt Sotsiaalministeeriumi statistikale moodustasid 2000. aastal pensionäripereid 5.8% toimetulekutoetust saanud leibkondadest.

Kõige raskemas olukorras on eelkõige üks elavad eakad, kes saavad kõige enam sotsiaalteenuseid ning -toetusi. Vastavalt Sotsiaalministeeriumi statistikale elab 2/3 üksikpensionäridest vaesuspiiri lähedal (põhiliselt vaesuse riskipiirkonnas), neist 20% allpool vaesuspiiri. Keskmine pension ületab vaesuspiiri ainult 7 %.

Igapäeaeluga toimetulekul ei vaja teiste abi 43% eakatest, 28% eakatest vajab kõrvalabi harva. Mitu korda kuus vajab abi 10%, enam kui üks kord nädalas 6%, iga päev on abi tarvis 10% eakatest ning 3% on igapäeaeluga toimetulekul täielikult sõltuv teiste abist (T.Tulva "Vananevamine Eestis: eakate toimetulek ja teenuste vajadus" 2001, lk 24).

1996. aastal alustati riiklike hoolekandeprogrammide “Avahoolduse rakendamine” ja “Preventiivne töö sotsiaalsektoris” raames vanurite avahooldussüsteemi ja päevakeskuste loomist ning sotsiaalteenuste võrgu kujundamist.

Sotsiaalministeeriumi statistika kohaselt oli 1997. aastal perekonnas hooldamisel 130 üle 65 aastast isikut, 1998. aastal oli see arv 160. Alates 1999. aastast on perekonnas hooldamisel olevate üle 65-aastaste arv vähenenud, 1999. aastal ja 2000. aastal vastavalt 97 ja 95 isikut.

1997. aastal osutati koduteenuseid 3986 üle 65- aastasele isikule. 2000. aastaks on see arv tõusnud 4503 isikuni.

Eesti eakate elanike toimetuleku- ja terviseuuringu 2000 eakate küsitluse kohaselt on pakutavate sotsiaalteenustega rahul 23% eakatest, 18% ei ole pakutavate teenustega rahul (T.Tulva “Vananemine Eestis: eakate toimetulek ja teenuste vajadus” 2001, lk 25).

Avahooldusteenuse kasutajate vajadusi arvesse võttes suureneb vajadus päevakeskuste ning nendes pakutavate teenuste mitmekesisustamise järele. 1999. aastal oli Eestis 44 päevakeskust, 2000. aastal 62, kus teenindati vastavalt 12 000 ja 29 570 klienti. Suurem osa päevakeskustest ei oma kindlat sihtgruppi, teenindatakse nii vanureid, lapsi kui erivajadusega inimesi. Enim kasutatavad päevakeskuste poolt pakutavad teenused on toitlustamine, sotsiaalne nõustamine ning vaba aja sisustamine. Päevakeskuste juures tegutsevad huviringid.

Päevakeskusi finantseeritakse peamiselt valla või linna eelarvest (2000. aastal 63% ulatuses). 2000. aastal töötas päevakeskustes kokku 432 valdavalt kesk- ja keskeriharidusega inimest (ka vabatahtlikud).

2000. aastal oli vabatahtliku töö tegijaid vanemaid inimesi 215, nendest 147 Vanurite Eneseabi- ja Nõustamisühingu liikmed.

Eesti eakate elanike toimetuleku- ja terviseuuringu 2000 andmetel osaleb aktiivselt ühiskonnaelus vaid 19% eakatest. 70% eakatest ei osale väljaspool kodu korraldatavatel üritustel (klubiline tegevus, eakate üritused), 14% osaleb väga harva. Vaba aega veedetakse peamiselt televiisori vaatamise (93% küsitletutest), raadio kuulamise (91%) ja raamatute lugemisega (84%). Aktiivsed vaba aja veetmise viisid on esindatud palju vähem, näiteks huviringides osaleb vaid 5% eakatest.

Aktiivse tegevuse puudumisega kaasnevad sageli tõrjutuse tunne ning muud negatiivsed emotsioonid - vanurid tunnevad suhtlemispuudust, alaväärsuskompleksi, võõrandumist, ükskõiksust, üksindust, depressiooni, kurbust ja negativismi.

Paljudel eakatel on tahtmine aktiivsemalt elus osaleda. Saadakse aru, et vanemas eas oma eluga paremini toime tulemiseks on vaja endal olla aktiivsem ja tegusam. Riikliku programmi rakendamisega on võimalik tagada eakatele vajaliku informatsiooni ja nõustamisteenuste kättesaadavus ning eneseabiteenuste edasine arendamine. Samuti on oluline vabatahtliku töö toetamine ja arendamine.

4. Programmi vajalikkusele viitavad materjalid

- Kontseptsioon “Eesti vanuripoliitika alused” (1999);
- Vananemine Euroopas: Euroopa poliitika raskused ja võimalused. Rahvusvaheliste ekspertide 16. novembri 1998. a kohtumine Viinis, nn Viini deklaratsioon;
- Sotsiaalministeeriumi arengukava 2000-2010;
- Rahvusvaheline rahvastikuvananemise tegevuskava. ÜRO põhimõtted vanade inimeste suhtes. (ÜRO, New York 1998);
- Parandatud ja täiendatud Euroopa sotsiaalharta (ETS nr 163);
- ÜRO inimõiguste ülddeklaratsioon;
- Euroopa Ühenduse töötajate sotsiaalsete põhiõiguste harta. Euroopa Ühenduste Komisjon. Mai 1990;
- Uuringuaruanne “Sotsiaalne kaitse Euroopa Ühenduse liikmesriikides. Olukord 1. juulil 1998. a. seisuga ja arengud”;
- Uuring “Vananemine Eestis: eakate toimetulek ja teenuste vajadus” T.Tulva, A.Kiis (2001).

5. Põhieesmärk

Programmi põhieesmärk on vanemaealiste sotsiaalse tõrjutuse ennetamine ning võrdsete võimaluste edendamine ühiskonnaelus aktiivseks osalemiseks.

6. Alameesmärgid

- 6.1 eakate võimalikult maksimaalne iseseisev toimetulek;
- 6.2 institutsionaalse hoolekande vähenenud osakaal eakate hoolekandes;
- 6.3 terve ja aktiivse elustiili levik eakate hulgas;
- 6.4 eakate suurenenud võimalused eneseteostuseks ja ühiskonnaelus aktiivseks osalemiseks;
- 6.5 suurenenud elanikkonna teadlikkus vanemate inimeste probleemidest ning vanemate inimeste osalusest ühiskonnas.

7. Sihtgrupp

Programmi sihtgrupp on eakad inimesed ning perekonnad, kes hooldavad või põetavad kodus eakat inimest.

8. Põhimeetmed

I alameesmärk eakate võimalikult maksimaalne iseseisev toimetulek

1. **meede:** eakate iseseisvat toimetulekut toetava sotsiaalse infrastruktuuri arendamine

tegevused:

- päevakeskuste võrgu laiendamine ja päevakeskuste töö tõhustamine;
- päevakeskuste poolt pakutavate sotsiaalteenuste mitmekesistamine (sh. info-, eneseabi- ja nõustamisteenuste loomine), teenuste kättesaadavuse ja kvaliteedi parandamine;
- päevakeskuste personali koolitus;
- päevakeskuste vahelise koostöö edendamine;
- päevakeskuste rolli, ülesandeid ja nende täitmise efektiivsust puudutava uurimuse läbiviimine.

täitja: Sotsiaalministeerium, päevakeskused

teostamise aeg: 01.01.2002 - 31.12.2004

tähtaeg: 31.12.2004

finantseerimine:

2002	riigieelarve	500 000 krooni
	välisdoonorid	200 000 krooni
	hasartmängumaksust laekuvad vahendid	60 000 krooni
	projekti teostajate omavahendid	160 000 krooni
2003	riigieelarve	1 470 000 krooni
	välisdoonorid	600 000 krooni
	hasartmängumaksust laekuvad vahendid	70 000 krooni
	projekti teostajate omavahendid	460 000 krooni
2004	riigieelarve	550 000 krooni
	välisdoonorid	300 000 krooni
	hasartmängumaksust laekuvad vahendid	50 000 krooni
	projekti teostajate omavahendid	260 000 krooni

KOKKU **4 680 000 krooni**

2. **meede:** eakate hoolekannet puudutavate ja positiivset kogemust kajastavate tegevuskavade ja juhendmaterjalide koostamine eakate probleemidega tegelevate kohalike omavalitsuste ning ühiskondlike organisatsioonide jaoks

täitja: Sotsiaalministeerium, Tallinna Pedagoogikaülikool

teostamise aeg: 01.01.2002 - 31.12.2005

tähtaeg: 31.12.2005

finantseerimine:

2002	riigieelarve	70 000 krooni
	välisdoonorid	-
	hasartmängumaksust laekuvad vahendid	50 000 krooni
	projekti teostajate omavahendid	-
2003	riigieelarve	120 000 krooni
	välisdoonorid	300 000 krooni
	hasartmängumaksust laekuvad vahendid	70 000 krooni
	projekti teostajate omavahendid	-
2004	riigieelarve	150 000 krooni
	välisdoonorid	200 000 krooni
	hasartmängumaksust laekuvad vahendid	50 000 krooni
	projekti teostajate omavahendid	-
2005	riigieelarve	150 000 krooni
	välisdoonorid	600 000 krooni
	hasartmängumaksust laekuvad vahendid	80 000 krooni
	projekti teostajate omavahendid	-

KOKKU

1 840 000 krooni

II alameesmärk institutsionaalse hoolekande osakaalu vähenemine eakate hoolekandes

1. meede: institutsionaalsele hoolekandele alternatiivide loomine

tegevused:

- omastehooldusega tegelevate perede nõustamine ja toetamine;
- kodus eakat pereliiget hooldavatele või põetavatele peredele koolituse korraldamine;
- peret toetavate teenuste arendamine päevakeskustes.

täitja: päevakeskused

teostamise aeg: 01.01.2002 – 31.12.2005

tähtaeg: 31.12.2005

finantseerimine:

2002	riigieelarve	100 000 krooni
	välisdoonorid	100 000 krooni
	hasartmängumaksust laekuvad vahendid	50 000 krooni
	projekti teostajate omavahendid	10 000 krooni
2003	riigieelarve	260 000 krooni
	välisdoonorid	300 000 krooni
	hasartmängumaksust laekuvad vahendid	50 000 krooni
	projekti teostajate omavahendid	10 000 krooni
2004	riigieelarve	150 000 krooni
	välisdoonorid	100 000 krooni
	hasartmängumaksust laekuvad vahendid	50 000 krooni
	projekti teostajate omavahendid	10 000 krooni
2005	riigieelarve	150 000 krooni

välisdoonorid	600 000 krooni
hasartmängumaksust laekuvad vahendid	70 000 krooni
projekti teostajate omavahendid	30 000 krooni

KOKKU 1 990 000 krooni

2. meede: eneseabi ja vabatahtliku töö propageerimine ja soodustamine eakate hoolekandes

tegevused:

- vabatahtliku töö tegijatele ja tugiisikutele koolituskursuste korraldamine;
- vabatahtlike töö koordineerimine päevakeskuste poolt.

täitja: MTÜ Vanurite eneseabi- ja nõustamisühingu Poska Päevakeskus, Viljandimaa Ingeri-Soome kultuuriseltsi päevakodu "Inkeri"

teostamise aeg: 01.01.2002 – 31.12. 2005

tähtaeg: 31.12.2005

finantseerimine:

2002	riigieelarve	80 000 krooni
	välisdoonorid	200 000 krooni
	hasartmängumaksust laekuvad vahendid	50 000 krooni
	projekti teostajate omavahendid	10 000 krooni
2003	riigieelarve	150 000 krooni
	välisdoonorid	300 000 krooni
	hasartmängumaksust laekuvad vahendid	30 000 krooni
	projekti teostajate omavahendid	10 000 krooni
2004	riigieelarve	150 000 krooni
	välisdoonorid	400 000 krooni
	hasartmängumaksust laekuvad vahendid	50 000 krooni
	projekti teostajate omavahendid	10 000 krooni
2005	riigieelarve	150 000 krooni
	välisdoonorid	600 000 krooni
	hasartmängumaksust laekuvad vahendid	80 000 krooni
	projekti teostajate omavahendid	30 000 krooni

KOKKU 2 250 000 krooni

III alameesmärk terve ja aktiivse elustiili levik eakate hulgas

1. meede: eakate eluaktiivsuse ja toimetuleku toetamine

tegevused:

- isetegevus- ja kultuuriürituste korraldamine;
- kunsti- ja käsitööringide korraldamine.

täitja: päevakeskused, Eesti Pensionäride Liit, Eesti Pensionäride Ühendus.

teostamise aeg: 01.01.2002 – 31.12.2005

tähtaeg: 31.12.2005

finantseerimine:

2002	riigieelarve	-
	välisdoonorid	-
	hasartmängumaksust laekuvad vahendid	50 000 krooni
	projekti teostajate omavahendid	10 000 krooni

2003	riigieelarve	-
	välisdoonorid	-
	hasartmängumaksust laekuvad vahendid	60 000 krooni
	projekti teostajate omavahendid	10 000 krooni
2004	riigieelarve	-
	välisdoonorid	-
	hasartmängumaksust laekuvad vahendid	50 000 krooni
	projekti teostajate omavahendid	10 000 krooni
2005	riigieelarve	-
	välisdoonorid	-
	hasartmängumaksust laekuvad vahendid	50 000 krooni
	projekti teostajate omavahendid	20 000 krooni

KOKKU 260 000 krooni

2. meede: aktiivse eluviisi ja toimetulekuoskuste propageerimine

tegevused:

- tervise tugevdamise ja tervislike eluviiside propageerimine;
- tervisliku toitumise aluste õpetamine;
- igapäevaeluga toimetuleku õpetamine;
- meetodiliste juhendite väljaandmine.

täitja: Sotsiaalministeerium, MTÜ Vanurite eneseabi- ja nõustamisühingu Poska Päevakeskus, Viljandimaa Ingeri-Soome kultuuriseltsi päevakodu "Inkeri"

teostamise aeg: 01.01.2002 – 31.12.2005

tähtaeg: 31.12.2005

finantseerimine:

2002	riigieelarve	60 000 krooni
	välisdoonorid	-
	hasartmängumaksust laekuvad vahendid	20 000 krooni
	projekti teostajate omavahendid	10 000 krooni
2003	riigieelarve	160 000 krooni
	välisdoonorid	-
	hasartmängumaksust laekuvad vahendid	20 000 krooni
	projekti teostajate omavahendid	10 000 krooni
2004	riigieelarve	50 000 krooni
	välisdoonorid	-
	hasartmängumaksust laekuvad vahendid	50 000 krooni
	projekti teostajate omavahendid	10 000 krooni
2005	riigieelarve	50 000 krooni
	välisdoonorid	-
	hasartmängumaksust laekuvad vahendid	20 000 krooni
	projekti teostajate omavahendid	20 000 krooni

KOKKU 480 000 krooni

IV alameesmärk eakate suuremad võimalused eneseteostuseks ja ühiskonnaelus aktiivseks osalemiseks

1. meede: riikliku tööhõive tegevuskava vanemaealistele suunatud tegevuste elluviimise toetamine

tegevused:

- pensionieelses eas inimeste tööhõive edendamine;
- tööelust pensionipõlve paindlikuks üleminekuks tingimuste loomine ning selle propageerimine;
- pensionieas vähendatud koormusega töötamise soodustamine.

täitja: Sotsiaalministeerium, Tööturuamet

teostamise aeg: 01.01.2003 – 31.12.2005

tähtaeg: 31.12.2005

finantseerimine:

2003	riigieelarve	-
	välisdoonorid	200 000 krooni
	hasartmängumaksust laekuvad vahendid	-
	projekti teostajate omavahendid	-
2004	riigieelarve	-
	välisdoonorid	400 000 krooni
	hasartmängumaksust laekuvad vahendid	-
	projekti teostajate omavahendid	-
2005	riigieelarve	-
	välisdoonorid	800 000 krooni
	hasartmängumaksust laekuvad vahendid	-
	projekti teostajate omavahendid	-
KOKKU		1 400 000 krooni

2. meede: Interneti kättesaadavuse parandamine

tegevused:

- “Senior-portaali” loomine Internetis koostöös projektiga “Vaata maailma”;
- arvuti kasutamise võimaluste laiendamine päevakeskustes;
- arvutiõppe kursuste korraldamine eakatele.

täitja: Sotsiaalministeerium, päevakeskused

teostamise aeg: 01.01.2002 – 31.12.2005

tähtaeg: 31.12.2005

finantseerimine:

2002	riigieelarve	60 000 krooni
	välisdoonorid	-
	hasartmängumaksust laekuvad vahendid	-
	projekti teostajate omavahendid	-
2003	riigieelarve	80 000 krooni
	välisdoonorid	-
	hasartmängumaksust laekuvad vahendid	-
	projekti teostajate omavahendid	-
2004	riigieelarve	200 000 krooni
	välisdoonorid	-
	hasartmängumaksust laekuvad vahendid	-
	projekti teostajate omavahendid	-
2005	riigieelarve	50 000 krooni
	välisdoonorid	-
	hasartmängumaksust laekuvad vahendid	-
	projekti teostajate omavahendid	-

KOKKU**390 000 krooni****3. meede:** eakate inimeste organisatsioonide töö toetamine**tegevused:**

- organisatsioonide mobiliseerimine abivajavatele eakaaslastele erinevate sotsiaalteenuste osutajateks

täitja: Eesti Pensionäride Liit, Eesti Pensionäride Ühendus**teostamise aeg:** 01.01.2002 - 31.12.2004**tähtaeg:** 31.12.2004**finantseerimine:**

2002	riigieelarve	90 000 krooni
	välisdoonorid	-
	hasartmängumaksust laekuvad vahendid	20 000 krooni
	projekti teostajate omavahendid	-
2003	riigieelarve	150 000 krooni
	välisdoonorid	-
	hasartmängumaksust laekuvad vahendid	-
	projekti teostajate omavahendid	-
2004	riigieelarve	200 000 krooni
	välisdoonorid	-
	hasartmängumaksust laekuvad vahendid	-
	projekti teostajate omavahendid	-

KOKKU**460 000 krooni****V alameesmärk** suurenenud elanikkonna teadlikkus vanemate inimeste probleemidest ning vanemate inimeste osalusest ühiskonnas**tegevused:**

- elanikkonna pidev teavitamine vanurite probleemidest ja osalusest ühiskonnas;
- programmi efektiivsuse uuringu läbiviimine;
- programmi tulemusi tutvustava konverentsi korraldamine.

täitja: Sotsiaalministeerium, Eesti Pensionäride Liit, Eesti Pensionäride Ühendus**teostamise aeg:** 01.01.2002 – 31.12.2005**tähtaeg:** 31.12.2005**finantseerimine:**

2002	riigieelarve	40 000 krooni
	välisdoonorid	-
	hasartmängumaksust laekuvad vahendid	-
	projekti teostajate omavahendid	-
2003	riigieelarve	110 000 krooni
	välisdoonorid	-
	hasartmängumaksust laekuvad vahendid	-
	projekti teostajate omavahendid	-
2004	riigieelarve	50 000 krooni
	välisdoonorid	-

	hasartmängumaksust laekuvad vahendid	-
	projekti teostajate omavahendid	-
2005	riigieelarve	50 000 krooni
	välisdoonorid	-
	hasartmängumaksust laekuvad vahendid	-
	projekti teostajate omavahendid	-
	KOKKU	250 000 krooni

9. Tulemuslikkuse näitajad ja oodatavad tulemused

9.1 Tulemuslikkuse **näitajad**:

- sotsiaalteenuseid kasutavate eakate arv teenuste liikide kaupa;
- päevakeskuste poolt pakutavate teenuste arv;
- päevakeskuste poolt pakutavate erinevate teenuste osakaal kõikidest teenustest;
- vabatahtlikkuse töösse kaasatud eakate osakaal eakate üldarvust
- inimesi päevakeskuse kohta;
- päevakeskuse teenuse kasutajate arv (suhtarv möödunud aastaga võrreldes näitab trendi);
- eakate tegevusvõime hindamine toimetulekuoskuste skaalal

9.2 Oodatavad **tulemused**:

- sotsiaalteenuseid kasutavate eakate osakaal väheneb, sest eakate inimeste eneseteostuse ja ühiskonnaelus aktiivse osalemise võimalused laienevad;
- mitmekesisub päevakeskuste ja mittetulundusorganisatsioonide poolt pakutavate teenuste hulk ja paraneb teenuste kvaliteet;
- vabatahtliku töö osatähtsus ja sellesse haaratud eakate arv kasvab;
- päevakeskuste võrk ja seal pakutavate teenuste ja tegevuse hulk laieneb
- päevakeskuste teenuste kasutajate arv suureneb;
- ! paranevad eakate ja kodus eakat inimest hooldavate või põetavate perekondade toimetulekuoskused;
- ! paraneb elanikkonna teadmine eakatega seotud küsimustes.

10. Riskitegurid

- olemasolevast süsteemist lähtuv inerts;
- ebastabiilne finantseerimine.

11. Ajakava

Riiklik programm viiakse ellu aastatel 2002 – 2005.

12. Koondeelarve

Programmi **rahastamise allikad** on:

- 1) riigieelarve vahendid;
- 2) välisdoonorid;
- 3) hasartmängumaksust laekuvad vahendid;
- 4) projektide teostajate omavahendid.

2002	riigieelarve	1 000 000 krooni
	välisdoonorid	500 000 krooni
	hasartmängumaksust laekuvad vahendid	300 000 krooni
	projekti teostajate omavahendid	200 000 krooni
2003	riigieelarve	2 500 000 krooni
	välisdoonorid	1 700 000 krooni
	hasartmängumaksust laekuvad vahendid	300 000 krooni
	projekti teostajate omavahendid	500 000 krooni

2004	riigieelarve	1 500 000 krooni
	välisdoonorid	1 400 000 krooni
	hasartmängumaksust laekuvad vahendid	300 000 krooni
	projekti teostajate omavahendid	300 000 krooni
2005	riigieelarve	500 000 krooni
	välisdoonorid	2 600 000 krooni
	hasartmängumaksust laekuvad vahendid	300 000 krooni
	projekti teostajate omavahendid	100 000 krooni
	KOKKU	14 000 000 krooni

13. Järelevalve

Programmi täitmise üle teostavad järelevalvet Sotsiaalministeeriumi siseauditi osakond ja Riigikontroll.

Eiki Nestor
Minister

Hannes Danilov
Kantsler